

ГІБРИДНІ ФІНАНСОВІ КОНФЛІКТИ В ПІДПРИЄМНИЦЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: СУТНІСТЬ ТА УЗАГАЛЬНЕНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Фінансова та політична нестабільність, ускладнена пандемією COVID-19 та стрімке пришвидшення цифровізації економічних процесів призводить до появи нових загроз фінансовій безпеці суб'єктів підприємництва в Україні та поширення конфліктів гібридного характеру.

Проблематику забезпечення фінансової безпеки держави досліджували такі науковці, як О. Барановський, З. Варналій, О. Власюк, А. Єпіфанов, М. Єрмошенко, О. Підхомний, І. Рєвак та інші. Вагомий внесок у розкриття теоретичних та практичних аспектів забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва зробили такі вчені, як О. Ареф'єва, І. Бланк, О. Гривківська, М. Камлик, О. Колодізєв, М. Крупка, Б. Пшик. З'ясуванню сутності конфліктів та видів стратегій поведінки в них присвячені праці багатьох вітчизняних й іноземних науковців, серед яких: Н. Грішина, Ю. Запрудський, Л. Козер, Ю. Лукін, Д. Майєрс, Б. Хасан, П. Коулман, Р. Фергюсон та інші.

Водночас на сьогодні ще не достатньо вивченими залишаються питання визначення сутності фінансових конфліктів гібридного характеру та оцінки їх впливу на фінансову безпеку суб'єктів підприємництва. Це, своєю чергою, актуалізує дослідження основних видів гібридних фінансових конфліктів, розроблення їх узагальненої характеристики й визначення деструктивних наслідків в процесі забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.

Поняття «гібридна війна», «гібридний конфлікт», «гібридні засоби» є відносно новими як для вітчизняної, так і зарубіжної сфери наукового дослідження. На рівні міждержавних протистоянь зустрічаються такі тлумачення цих окремих питань:

– гібридна війна – це комбінація конвенційних, іррегулярних та асиметричних засобів, що включають постійну маніпуляцію політичним та ідеологічним конфліктом, а також залучення сил спеціальних операцій та конвенційних збройних сил, агентів розвідки, політичних провокаторів, представників медіа, економічний шантаж; кібератаки; проксі-сервери і сурогати, пара-військові, терористичні і кримінальні елементи [3].

– гібридна війна – конфлікт, де беруть участь звичайні збройні сили та іррегулярні формування (партизанські, повстанські, терористичні), які включають як державних, так і недержавних акторів та діють синхронно, з метою досягнення спільної політичної мети [4].

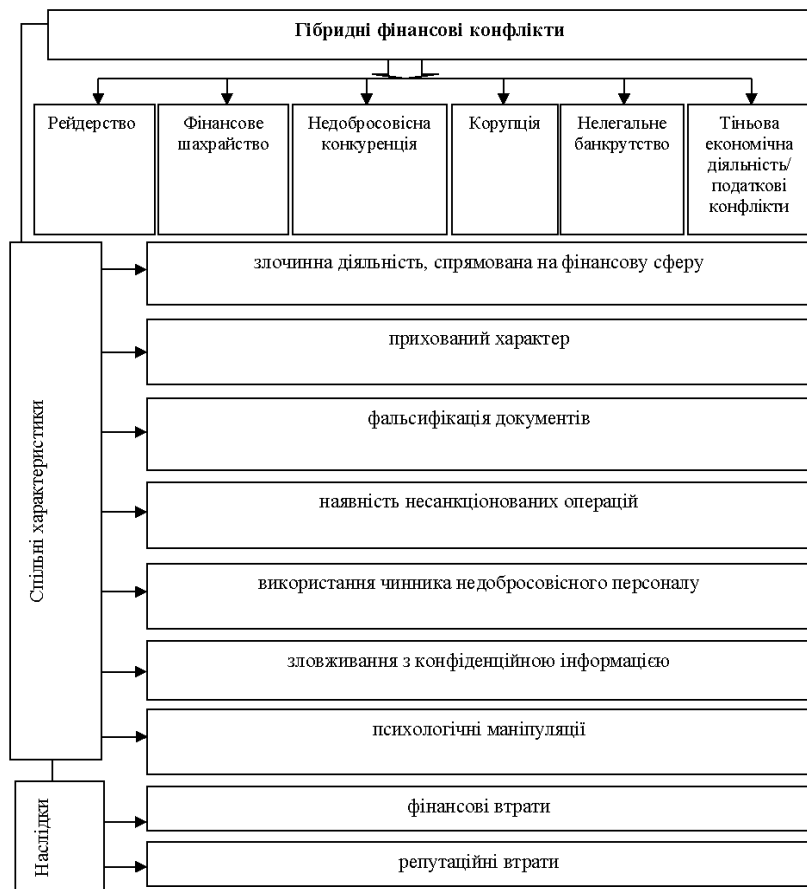
– гібридні засоби – це не стільки пряме порушення правових норм, а й зловживання цими нормами, не стільки пряме застосування сили, але й шантаж, а іноді й блеф різного ступеня відвертості. Головним об'єктом російських стратегій стала не фізична реальність, а поле її інтерпретації і сенсів. Боротьба здійснюється не за території, а за мізки і душі людей, що їх населяють [2, с. 7].

Розглядаючи гібридну війну як ключову загрозу фінансовій безпеці держави та національним інтересам в цілому, вважаємо доцільним зауважити, що фінансова безпека як системне поняття, інтегрує в собі як фінансові інтереси держави, світової спільноти, міждержавних утворень, так і фінансові інтереси окремих громадян, домашніх господарств, населення, суб'єктів підприємства. На різних рівнях управління та щодо різних об'єктів чи суб'єктів управління фінансова безпека має своє змістове наповнення. Водночас, основні сутнісні характеристики та закономірності ведення гібридних

конфліктів на міждержавному рівні, можна, на наш погляд, екстраполювати на рівень підприємництва. Адже на мікро-рівні відбуваються протистояння фінансових інтересів, які також мають гібридний характер. Тому, на наш погляд, цілком виправданим в сучасних реаліях є введення в термінологічний апарат управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва поняття «гібридний фінансовий конфлікт», під яким розуміємо конфлікт, що виникає у фінансових відносинах, має прихований характер і передбачає скоординоване застосування множинності типових та нетипових методів боротьби з метою реалізації фінансових інтересів одного із учасників конфлікту. Гібридний фінансовий конфлікт поєднує сукупність принципово різних способів досягнення фінансових цілей, водночас типовими його компонентами є використання методів, що сприяють виникненню та поглибленню на підприємстві протистоянь та створення агресором у внутрішньому середовищі підприємства-жертви фінансових протиріч з подальшим їх використанням для досягнення фінансових цілей агресії. Також ці методи можуть включати здійснення шпигунської ділової діяльності, шантаж, кіберзлочини, корупцію тощо. Серед найбільш поширених гібридних фінансових конфліктів в підприємницькій діяльності, на наш погляд, варто виділити такі: рейдерство, фінансове шахрайство, недобросовісну конкуренція, нелегальне банкрутство, корупцію, тіньову економічну діяльність, податкові конфлікти. Пропонуємо узагальнену характеристику гібридних фінансових конфліктів за низкою спільних ознак та наслідків (рис. 1).

Висновки. Методи, що використовуються зловмисниками у гібридних фінансових конфліктах спрямовуються на елементи в системі управління фінансовою безпекою суб'єктів підприємництва, що мають вразливості. Це може бути як кадрова, так і інформаційна чи правова складові менеджменту організації. Гібридні фінансові конфлікти порушують порядок

фінансово-господарської діяльності, завдають майнових та репутаційних втрат й зумовлюють зниження рівня фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. Тому ці загрози потребують постійного та ретельного моніторингу як службою фінансової безпеки ділових одиниць, так і усіма іншими управлінськими підрозділами.

Рис. 1. Узагальнена характеристика гібридних фінансових конфліктів в підприємницькій діяльності

Література:

1. Гібридна війна: in verbo et in praxi : монографія / Донецький національний університет імені Василя Стуса / під. заг. ред. проф. Р.О. Додонова. Вінниця : ТОВ «НіланЛТД», 2017. 412 с.

2. Уроки гібридного десятиліття: що треба знати для успішного руху вперед/ Звіт на запит Офісу Віце-прем'єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України та Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції в рамках діяльності Платформи Україна–НАТО з вивчення досвіду протидії гібридній війні / За редакцією Ганни Шелест. Київ, 2019, 67 с. URL :<https://www.kmu.gov.ua/news/opublikovane-doslidzhennya-za-rezultatami-mizhnarodnoyi-konferenciyi-uroki-gibridnogo-desyatilittya-shcho-treba-znati-dlya-uspishnogo-ruhu-vpered> (дата звернення :15.11.2021).

3. Newson, Robert A. Counter-Unconventional Warfare Is the Way of the Future. How Can We Get There? In Janine Davidson Blogspot: Defense in Depth. October 23, 2014. URL: <http://blogs.cfr.org/davidson/2014/10/23/counterunconventional-warfare-is-the-way-of-the-future-how-can-we-get-there/> (дата звернення :12.12.2021).

4. Williamson, Murray, and Peter Mansoor. Hybrid warfare: fighting complex opponents from the ancient world to the present. Cambridge University Press, 2012.